

RTU studiju kurss "Latviešu valodas izpētes vēsture"

0L000 Liepājas akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	LA0823
Nosaukums	Latviešu valodas izpētes vēsture
Studiju kursa statuss programmā	Brīvās izvēles
Atbildīgais mācītbspēks	Ieva Ozola - Doktors, Asociētais profesors
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 3.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Latviešu valodas aprakstīšanas un izpētes attīstība ģeopolitisko, sociālekonomisko un kultūras procesu kontekstā: avoti (seno tekstu, folkloras, izlokšņu valoda, mūsdienu valoda), personības, metožu attīstība, nozaru un metožu starpdisciplinārais raksturs, latviešu valodas izpētes starptautiskā nozīme.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Studiju kursa mērķis: padziļināt zināšanas un izpratni par latviešu valodas zinātniskas aprakstīšanas un izpētes procesu, tā kultūrvēsturisko kontekstu un problēmjautājumiem. Studiju kursa uzdevumi: - Izzināt latviešu valodas attīstības un izpētes gaitu un tās kultūrvēsturisko kontekstu. - Veicināt iedziļināšanos dažādos latviešu valodas avotos (senie teksti, folkloras teksti, izlokšņu dotumi, mūsdienu valoda), skaidrojot to nozīmi pētniecībā un izpratnē par latviešu valodu.
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Maģistranti patstāvīgi studē zinātnisko literatūru un avotus (atbilstoši maģistra pētījuma tematikai), piedalās seminārnodarbībās, izstrādā eksāmena darbu un to prezentē eksāmenā.

Literatūra	Obligātā/Obligatory: 1. Bankavš, Andrejs, Jansone, Ilga. 2010. Valodniecība Latvijā: fakti un biogrāfijas. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. 2. Kļaviņa, Sarma. 2008. Latviešu valodas pētnieki. No kļaušu laikiem līdz savai valstij. Rīga: RaKa. 3. Latviešu valodas seno (16.–18. gs.) tekstu valodniecisko pētījumu bibliogrāfija (līdz 2019. gadam). Sast. Everita Andronova, Renāte Siliņa-Piņķe, Anta Trumpa. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2021. (e-izdevums). DOI: https://doi.org/10.22364/lvstb Tiešsaistē: https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/56911 4. Vanags, Pēteris. 2019. Latviešu valoda pirms Latvijas valsts. Valsts valodas komisijas raksti, 10. sēj. Rīga: Zinātne. 55–86. (Pieejams: https://www.academia.edu/41182690/LATVIE%C5%A0U_VALODA_PIRMS_LATVIJAS_VALSTS) 5. Vanags, Pēteris. 2023. Valodniecība Latvijā. (Pieejams: https://enciklopedija.lv/skirklis/5535-valodniec%C4%ABba-Latvij%C4%81, atjaunots 15.09.2023.) 6. Veisbergs, Andrejs (red.). 2013. Latviešu valoda. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds. Papildu/Additional: 1. Bušmane, Brigita. 2017–2023. Nīcas izloksnes vārdnīca. Atb. red. Agris Timuška. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. Pieejams no: http://lavi.lu.lv/publikacijas_2023/ 2. Cimdiņa, Ausma (sast.). 2009. Filoloģijas un mākslas zinātnes Latvijas Universitātē 1919 – 2009. Procesi un personības. Rīga: Latvijas Universitāte. 3. Endzelīns, Jānis. 1951. Latviešu valodas gramatika. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība. 4. Gāters, Alfrēds. 1993. Lettische Syntax. Die Dainas. Frankfurt am Main: Peter Lang. 5. Karulis, Konstantīns. 1992. (1. izd.), 2002. (2. izd.) Latviešu etimoloģijas vārdnīca. 6. Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība: Lokāmās vārdšķiras. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2002. 7. Latviešu literārās valodas morfoloģiskās sistēmas attīstība: Nelokāmās vārdšķiras. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, 2007. 8. Latviešu valodas dialektu atlants. Leksika. 1999. Karšu un komentāru autori Brigita Bušmane, Benita Laumane, Anna Stafecka u. c. Rīga: Zinātne. 9. Latviešu valodas dialektu atlants. Fonētika. 2013. Izstrādājis un publicēšanai sagatavojis A. Sarkanis. Rīga: Latviešu valodas institūts. 10. Latviešu valodas dialektu atlants. Morfoloģija I. 2021. Sast., adb. red. Anna Stafecka. Rīga: LU Latviešu valodas institūts, Zinātne. 11. Latviešu valodas dialektu atlants. Morfoloģija II. Sintakse. 2022. Sast., adb. red. Anna Stafecka. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 12. Nītiņa, Daina. 2016. Jāņa Endzelīna lingvistiskie uzskati. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 13. Nītiņa, Daina, Grigorjevs, Juris (red.). 2013. Latviešu valodas gramatika. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 14. Ozola, Ieva, Markus-Narvila, Liene. 2021. Valoda. Laiks. Lejaskurzeme. Liepāja, Rīga: Liepājas Universitāte, LU Latviešu valodas institūts, 2021. ISBN 978-9934-608-13-1; ISBN-e 978-9934-608-14-8 Pieejams: https://dom.lndb.lv/data/obj/1046535.html 15. Roos, Kristiina; Vanags, Pēteris (eds.). 2008. Common Roots of the Latvian and Estonian Literary Languages. Frankfurt am Main: Peter Lang. 16. Stafecka, Anna (atb. red.). 2016. Avoti vēl neizsīkst. Latviešu valodas dialekti 21. gadsimtā. Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 17. Straupeniece, Daiga. 2018. Latviešu valoda Lietuvā – Būtiņģē un Sventājā. Liepāja: LiePA. Citi informācijas avoti/Other sources of information: 1. Baltistica. Baltu valodniecības žurnāls. Pieejams: http://www.baltistica.lt/index.php/baltistica 2. Dainu skapis. Pieejams: www.dainuskapis.lv 3. K. Milenbaha un J. Endzelīna „Latviešu valodas vārdnīca”: elektroniskā versija. Pieejams: https://mev.tezaurs.lv/ 4. Latviešu folkloras krātuves digitālais arhīvs. Pieejams: www.garamantas.lv 5. Latviešu valodas seno tekstu korpuss. Pieejams: https://senie.korpuss.lv/ 6. Latviešu valodas vēsturiskā vārdnīca: 16.–17. gadsimts. Pieejams: https://lvvv.tezaurs.lv/ 7. Latviešu valodniecības attīstība: informatīvi izglītojoša elektroniskā karte. Pieejams: http://www.lingvistiskakarte.lv
Nepieciešamās priekšzināšanas	Bakalaura studijās iegūtās zināšanas par latviešu valodas izpēti vēsturi.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienēs studijas		Nepilna laika neklātienēs studijas	
	Kontakstundas	Patstāv. darbs	Kontakstundas	Patstāv. darbs
Latviešu valodas izpēti vispārīgs raksturojums. Sinhroniskās un diahroniskās izpēti salīdzinājums. Latviešu rakstu valodas un tās izpēti periodizācija: Artura Ozola un Pētera Vanaga periodizācijas salīdzinājums.	4	6	0	0
Senie teksti kā viens no latviešu valodas izpēti avotiem. Seno rakstu valodas un runātās latviešu valodas attiecību problemātika. Latviešu valodas rakstu tradīcijas rašanās, attīstība, pārmaiņas. Latviešu valodas lingvistiskās aprakstīšanas un izpēti attīstība. Semināra laikā tiek apspriesti maģistrantu izvēlēti avoti, personības un teksta tapšanas posmi.	4	8	0	0
Folkloras teksti kā viens no latviešu valodas izpēti avotiem. Folkloras valodas stabilitāte un mainīgums. Pierakstītāja (vācēja), kārtotāja, rediģētāja, publicētāja iespējamā ietekme uz folkloras valodas dotumu autentiskumu un ticamību. Semināra laikā tiek apspriesti maģistrantu izvēlētie pētījumi par folkloras valodu.	4	8	0	0
Izloksnes kā viens no latviešu valodas izpēti avotiem. Izloksņu pierakstīšanas un izpēti attīstība. „Tīras izloksnes” problemātika. Izloksņu valodas un sociolingvistisko funkciju pārmaiņas 20.–21. gs. Izloksne un literatūra. Seminārā tiek diskutēti par dialektu un rakstu valodas, tostarp literārās valodas, attiecībām, ja iespējams, izmantojot maģistrantu radošo pieredzi.	4	8	0	0

Vārda cilme, tās izpētes problemātika. Latviešu valodnieki – etimoloģijas pētnieki – un viņu galvenie darbi. Aizgūšanas procesi un kontaktvalodu loma latviešu valodas attīstībā (valodas attīstības iekšējo procesu un ārējās ietekmes faktoru mijiedarbe). Seminārā iekļauta gadījumu analīze (vārdu etimoloģijas izpēte), izmantojot K. Kārļa Latviešu etimoloģijas vārdnīcu, K. Mīlenbaha un J. Endzelīna Latviešu valodas vārdnīcu un citus pētījumus.	2	8	0	0
Latviešu mūsdienu valodniecības sākotne. Latvijas Universitātes kā latviešu valodas izpētes centra nodibināšana un jaunas valodnieku paaudzes veidošanās 20. gs. 20.–30. gados (personības, pētījumu virzieni, zinātniskie izdevumi, biedrības u. c.). Zinātniskie turpinājumizdevumi un filologu organizācijas Latvijā 20. gs. 20.–30. gados.	2	6	0	0
Latviešu sinhroniskās valodniecības rašanās un attīstība. Jaunu gramatiku izstrādes nepieciešamība. Latviešu valodas gramatiku (1959–1962; 2013) tapšana – laikmeta un zinātniskais konteksts. Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatikas (1959–1962) un Latviešu valodas gramatikas (2013) izstrādes koncepcijas un satura vispārīgs salīdzinājums. Latvian Grammar (2021) koncepcija un mērķauditorija. Latviešu valodas izpēte lietiskās valodniecības kontekstā. Seminārā notiks maģistrantu diskusija par aktuāliem mūsdienu latviešu valodas gramatikas aspektiem.	2	6	0	0
Maģistra darbam aktuāls latviešu valodas pētījums: pētījuma izvēles pamatojums, informācija par autoru (valodnieku / valodniekiem) un pētījuma aspektiem (saturs, metodoloģija u. c.), kas maģistra darbā tiks izmantoti.	2	10	0	0
Kopā:	24	60	0	0

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
Padziļinātas lingvistiskās zināšanas par latviešu valodu un tās izpētes attīstību.	Dalība semināru diskusijās. Ieskaite: prezentācija un zinātniska diskusija par to
Padziļinātas kultūrvēsturiskās zināšanas, saistot latviešu valodas attīstību, aprakstīšanu un pētniecību ar laikmeta ģeopolitiskajiem, sociālekonomiskajiem un kultūras procesiem.	Dalība semināru diskusijās.
Pilnveidota prasme patstāvīgi noteikt latviešu valodas izpētes problēmjautājumus, saskatīt to daudzveidīgos cēloņus, novērtēt risinājumus un argumentēti izteikt savu viedokli.	Dalība semināru diskusijās. Ieskaite: prezentācija un zinātniska diskusija par to
Pilnveidota informācijas meklēšanas, klasificēšanas un kritiskas analīzes prasme.	Dalība semināru diskusijās. Ieskaite: prezentācija un zinātniska diskusija par to
Spēj integrēt iegūtās zināšanas un prasmes pašizaugsmē un profesionālajā darbībā.	Dalība semināru diskusijās. Ieskaite: prezentācija un zinātniska diskusija par to

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Dalība semināros	50
Ieskaite: prezentācija un zinātniska diskusija par to	50
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi			Brīvās izvēles pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	3.0	12.0	12.0	0.0	*			*		